

Wysakowska, Beata

"Geschichte der Pharmazeutischen Ausbildung in Österreich", Teil 1: "Die Ausbildung der Apotheker und Pharmazeuten in den Ländern des Habsburgerreiches bis 1853", Herbert Hans Ettlmaier, Graz 1985; Teil 2: "Zwischen Zunft und Wissenschaft der Österreichische Apotheker - und (...)"

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 38/1, 154-156

1993

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

w latach 1926-1927, a wtedy był już od przeszło 6 lat prof. Politechniki Warszawskiej.

Oczywiście, książka posiada również zalety, do głównych należy zaliczyć jej warstwę informacyjną, co zwalnia w dużej mierze zainteresowanych problematyką od poszukiwań w trudno dostępnych programach uczelni i książce Zajączkowskiego. Po raz pierwszy tak szeroko przedstawiono losy Politechniki Lwowskiej w latach 1939-1945. Mocną stroną książki jest ikonografia, w przeważającej części bez zarzutu pod względem technicznym. Zwraca uwagę kolorowa wkładka z obrazami z auli uczelni. Cenne są wykazy władz Politechniki Lwowskiej i stowarzyszeń studenckich funkcjonujących w uczelni. Wyżej wymienione zalety potwierdzają ogólną tezę, że Autor nastawił się na informację i na tym poprzestał, stroniąc całkowicie od choćby próby syntezy, np. w zakresie dorobku naukowego.

Otrzymaliśmy zatem chronologicznie ułożony wykaz wydarzeń uczelnianych i nic więcej, ale po tak dużej przerwie w badaniach nad dziejami tej uczelni to może i dużo. Trudno oprzeć się jednak stwierdzeniu, że szansa na poprawną syntezę dziejów Politechniki Lwowskiej została zmarnowana. Prezentowana książka stanowić może punkt wyjścia do dalszych badań. Miejmy nadzieję, że takie zostaną podjęte.

Józef Piłatowicz
(Warszawa)

Geschichte der Pharmazeutischen Ausbildung in Österreich. Teil 1. Herbert Hans Ettlmaier: *Die Ausbildung der Apotheker und Pharmazeuten in den Ländern des Habsburgerreiches bis 1853.* Graz 1985, ss. 202. Publikationem aus dem Archiv der Universität Graz. Band 14/1; Teil 2. Alois Kernbauer: *Zwischen Zunft und Wissenschaft der Österreichische Apotheker—und Pharmazeutenstand ind der Krise. Von der mitte des 19. Jahrrhunderts bis 1922.* Graz 1989, ss. 474. Publikationen aus dem Archiv der Universität Graz. Band 14/2.

Monografia poświęcona jest historii nauczania farmacji i rozwojowi akademickich ośrodków naukowych w Austrii.

Pierwszy tom, autorem którego jest Herbert Hans Ettlmaier, składa się z przedmowy, 7 rozdziałów, przypisów, wykazu źródeł i literatury oraz

indeksu nazwisk i dotyczy zmian w kształceniu zawodowym aptekarzy w krajach monarchii Habsburskiej od początku XIV w. (początków istnienia zawodu aptekarskiego na tym terenie) do roku 1853 — (reformy studiów farmaceutycznych). W publikacji omówiono początki istnienia aptek w monarchii Habsburskiej (XIV w.) na tle sytuacji w innych krajach europejskich.

W Austrii do końca XVIII w. ustrój aptekarstwa był cechowy. Ustawa z 1740 r. (za panowania cesarzowej Marii Teresy) mówiąca, że apteka jest placówką sanitarną (*officina sanitatis*), stanowiła pierwszy krok w kierunku reformy kształcenia aptekarzy. Omówiono ustawy sanitarne i Farmakopeę Austriacką — *Pharmacopoea Austriaco-provincialis* z 1774 r., autorami której byli Anton Störck, Nicolaus Joseph Jacquin i Johann Jacob Well. Przedstawiono kolejne etapy kształtowania się nauczania akademickiego farmacji oraz próby rozdziału od nauk medycznych. W 1804 r. Andrea Joseph Stiffert wprowadził — w ramach Wydziału Lekarskiego w Wiedniu — Studium Farmaceutyczne; od 1833 r. obowiązywał nowy plan studiów dla farmaceutów, choć dopiero po 20 latach, w 1853 r. przeprowadzono reformę studiów (*Studienplan für das Magisterium der Pharmacie*), w wyniku której powstało Studium Farmaceutyczne w uniwersytetach w Grazu, Innsbrucku i we Lwowie.

Autorem drugiego tomu, przedstawiającego dzieje aptekarstwa austriackiego od połowy XIX w. do 1922 r. jest Alois Kernbauer. Książka składa się ze wstępu oraz z 11 rozdziałów. Cztery z nich dotyczą rozwoju farmacji zawodowej, stowarzyszeń (gremia, izby aptekarskie, towarzystwa farmaceutyczne), czasopiśmiennictwa i przemysłu farmaceutycznego.

Rozdział 5 poświęcony jest ewolucji akademickiego kształcenia — od wprowadzenia w 1853 r. samodzielnych studiów farmaceutycznych — aż do roku 1922. Reformy szkolnictwa farmaceutycznego były przeprowadzane w latach 1859, 1889, 1922 i 1928. Przedstawione zostały również dzieje placówek badawczych oraz wzmianki na temat edukacji uniwersyteckiej w Innsbrucku, Wiedniu, Krakowie, Pradze i Grazu.

Pierwszą farmakopeą austriacką była wydana w roku 1774 *Pharmacopoea Austriaco-provincialis*, w 1812 r. pojawiło się pierwsze wydanie ogólnopanstwowej *Pharmacopoea Austriaca*.

W rozdziale 6 autor przedstawił dzieje kształcenia farmaceutów w drugiej połowie XIX w. w Anglii, USA, Francji, Hiszpanii, Portugalii, Włoszech, Holandii, Belgii, Szwajcarii, Danii i Niemczech. W zakończeniu pracy znajdują się wnioski, tabele, przedstawiające dane liczbowe,

dotyczące rozwoju austriackiej farmacji, wykaz skrótów, piśmiennictwo oraz indeks nazwisk.

Należy podkreślić źródłowy charakter monografii oraz duży zasób szczegółowych informacji na temat różnych dziedzin farmacji austriackiej — szczególnie w treści 2 tomu — obejmujący stosunkowo krótki okres chronologiczny (65 lat).

Beata Wysakowska
(Warszawa)

Sommer S: *Mühlen am Niederrhein. Die Wind- und Wassermühlen des linken Niederrheine im Zeitalter der Industrialisierung (1814-1914)*. Rheinland-Verlag GmbH, Köln 1991; ss. 414, rys. 318, tab. 14, zał. 1 (mapa).

Dzieło to powstało na podstawie źródeł drukowanych i nie drukowanych oraz bardzo obszernej literatury regionalnej jako rozprawa naukowa na seminarium folklorystyczne Uniwersytetu w Bonn. Praca stanowi oryginalną monografię i obejmuje swym zasięgiem leworeńską część niziny dolnego Renu i dolnoreńską zatokę. Granice tego obszaru na północnym wschodzie wyznacza Ren, na zachodzie — Niderlandy, a na południu — pasmo górskie Eifel. Ramy czasowe monografii obejmują wiek industrializacji, za który przyjęto okres 1814-1914. Początek tego okresu odpowiada włączeniu Nadrenii do Prus, po klęsce Napoleona i rozpadzie Związku Reńskiego w 1813 r.

Treść monografii podzielona jest na dziesięć rozdziałów. W rozdziale pierwszym omówiono przestrzenne i czasowe ramy pracy, scharakteryzowano młyny jako przedmiot badań folklorystycznych oraz dokonano oceny źródeł pracy i stanu dotychczasowych badań. W rozdziale drugim podano przegląd podstaw prawnych od drugiej połowy XVIII wieku do ustawy przemysłowej z 1845 r. W rozdziale trzecim przedstawiono konstrukcje wiatraków kozłowych (koźlaków) i wiatraków holenderskich. W rozdziale czwartym mowa o młynach wodnych stałych (z uwzględnieniem m.in. zewnętrznego i wewnętrznego wyposażenia, technicznych innowacji oraz strat młynów w następstwie braku wody, zalania w czasie powodzi i regulacji rzeki) i ruchomych (młyny okrętowe). Rozdział piąty poświęcono maszynom parowym, w szczególności omówiono wynalazek maszy-